

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2025-3-10>

УДК: 35.081.2:004

JEL H83; O38

С. Л. Шульц

доктор економічних наук, професор, завідувач відділу
регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: swetshul@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5603-5603>

О. А. Войтенко

аспірантка, провідний інженер відділу регіональної економічної
політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: voytenko1209@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0888-3974>

А. В. Янович

аспірант, провідний інженер відділу регіональної економічної
політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

e-mail: arsyap12334@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9039-2735>

Е-ВРЯДУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ, ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ, МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню еволюції становлення та характеристики сучасних моделей електронного врядування. Проаналізовано етапи формування концепції е-врядування – від автоматизації бюрократичних процесів до системної цифрової трансформації державного управління. Розкрито відмінності між поняттями «e-government» та «e-governance», підходи до трактування їхньої сутності міжнародними організаціями та у вітчизняному законодавстві, а також визначено їхню роль у розвитку електронної демократії. Визначено принципи е-урядування, зокрема прозорості, підзвітності, безпеки, ефективності та ін. Представлено етапи зрілості онлайн-присутності уряду за методологією ООН. Акцентовано на тому, що Україна нині перебуває на транзакційному рівні розвитку е-врядування, демонструючи водночас високі результати за індексом участі громадян і зрілості відкритих даних. Охарактеризовано чотири ключові моделі взаємодії в межах е-врядування (G2C, G2B, G2G та G2E), а також проаналізовано інструменти реалізації цифрового врядування та функціональне призначення їх на різних рівнях управлінської ієрархії. Наголошено, що подальше вдосконалення цифрових сервісів на національному, регіональному та локальному рівнях потребує узгодження нормативної бази, посилення міжвідомчої інтеграції та орієнтації на підвищення якості публічних послуг.

Ключові слова: е-врядування, державне управління, інструменти е-врядування.

Shults S. L., Voytenko O. A., Yanovych A. V. E-GOVERNANCE: THE EVOLUTION OF THE CONCEPT, CONCEPTUAL APPARATUS, INTERACTION MODELS, AND IMPLEMENTATION TOOLS

The article addresses the evolution of the e-governance model and its characteristics. The stages of the formation of the e-governance concept are analyzed, from the automation of bureaucratic processes to the systemic digital transformation of public administration. The differences between the concepts of "e-government" and "e-governance" are revealed, approaches to interpreting their essence by international organizations and in domestic legislation are characterized, and their role in the development of e-democracy is defined. The principles of e-governance include transparency, accountability, security, efficiency, convenience and simplicity of use, and scalability of solutions. The stages of the development of the e-governance concept in the world are outlined, and their dominant trends are characterized. The stages of maturity of the government's online presence according to the UN methodology are presented. Attention is focused on the fact that Ukraine is currently at the transactional level of e-governance development, while demonstrating high results in the citizen participation index and the maturity of open data. The four basic models of interaction between the state and key participants within e-governance (G2C, G2B, G2G, and G2E) are characterized, and their advantages are defined. The article notes that the G2C model is the most prioritized, as it is the one that most significantly affects citizens and determines the quality of their interaction with the state. Special attention is paid to the fact that e-governance is implemented through modern digital tools that help governments automate processes, provide services online, and improve interaction with citizens, businesses, and other institutions. The tools for the implementation of digital governance and their functional purpose at different levels of the management hierarchy are analyzed. The main tools include government service portals, electronic document management systems, electronic signatures, open data, online consultations and petitions, electronic procurement, and e-voting systems, which ensure the transparency and convenience of state processes. The article substantiates that the implementation of e-governance tools in Ukraine contributes to the modernization of public administration and the improvement of the quality of service provision, and at the same time, acts as an integral part of the country's European integration process and the alignment of the system of state and regional governance with the practices of the European Union.

Keywords: e-government, state management, e-government tools.

Формулювання проблеми. Розвиток комп'ютерних технологій і широке поширення доступу до інтернету вплинули не лише на прогрес інформаційно-комунікаційних технологій у сфері соціальних взаємодій та цифровізації економіки, а й сприяли поступовій цифровій трансформації публічних послуг у глобальному масштабі. Протягом останніх десятиліть спостерігається поступове вдосконалення інструментів електронної демократії та електронного урядування.

В умовах розбудови демократичного суспільства в Україні актуалізується питання якості управління регіонами й територіальними громадами. Е-урядування стає важливою складовою інформаційно-комунікаційної системи забезпечення процесів управління і відіграє важливу роль у створенні нових, більш зручних способів доступу до державних послуг у межах національної програми діджиталізації, побудови більш ефективних способів взаємодії органів державної влади й місцевого самоврядування з бізнесом і громадськістю.

В Україні ці процеси активізувались з 2016 р., коли було запущено платформу електронних торгів «Прозорро». У 2019 р. стартувала робота державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ), а у 2020 р. з'явився портал і застосунок «Дія», який спростив доступ до 130 державних послуг через сайт і 30 – через додаток на смартфони, і перелік продовжує розширюватися. Як свідчать результати оцінювання ООН індексу розвитку електронного урядування, Україна на 2024 р. посідала 30 місце зі 193 країн, обійшовши в рейтингу Італію (51 місце), Канаду (47), Францію (34 місце). Нині Україна посідає перше місце у світі за рівнем участі громадян в електронному урядуванні та онлайн-голосуванні, а також увійшла до трійки країн Європи з найвищим рівнем зрілості відкритих даних [1]. Як зазначено у Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, «на початок 2021 року цифровий розвиток в Україні демонстрував позитивні зміни, проте загальний рівень цифровізації залишався нижчим порівняно з провідними європейськими країнами» [2]. Відповідно, подальше поглиблення цифровізації в різноманітних сферах життя в Україні, особливо у сфері регіонального й

місцевого управління, залишається актуальним питанням і цікавою у науково-прикладному значенні нішею для науково-методичних пошуків і пропозицій.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика становлення та розвитку е-урядування є предметом дослідження численних вітчизняних та іноземних науковців. Наприклад, стан і перспективи розвитку е-урядування досліджено в наукових працях С. Яковлева, А. Науменко, Г. Жекало, тоді як К. Ларіонова та В. Вечеров вивчають питання, пов'язані із трансформаційними процесами переходу від е-урядування до е-демократії. Дослідження Р. Власенко, як і її іноземних колег С. Шайлендра, Дж. Палвії та В. Грігалашвілі, присвячені термінологічній різниці між категоріями та поняттями «е-урядування», «е-уряд», «е-демократія». Водночас малодослідженим залишається питання впровадження та розвитку інфраструктури цифрового урядування на локальному та регіональному рівні, зокрема в Україні, попри значні зрушення в практичному полі реалізації ідей діджиталізації влади.

Мета статті – проаналізувати та систематизувати теоретико-концептуальні засади формування і функціонування е-урядування в Україні та її регіонах.

Основні результати дослідження. Початково концепція електронного урядування сформувалася внаслідок поступового розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їхнього впливу на урядові структури та способи взаємодії з громадянами, що згодом трансформувалось у новітній спосіб взаємодії громадян і держави, який пришвидшує і полегшує переважну більшість обов'язкових комунікацій (табл. 1).

Сучасне переосмислення впливу та ролі ІКТ у житті держави та суспільства спричинило появу нових термінів, таких як «цифрове урядування» (digital governance) та «розумне урядування» (smart governance), які відображають новий рівень зрілості та інтеграції.

Щодо термінологічного поля електронного урядування, то сьогодні дослідники та державні діячі використовують низку взаємопов'язаних і часто взаємозамінних понять: «електронне урядування», «електронний уряд», «електронна демократія», «цифрова держава», «електронна держава».

Таблиця 1

Етапи розвитку концепції е-урядування у світі		
Етап	Роки	Тенденції розвитку
Започаткування	1970-1980-ті рр.	Комп'ютеризація різних видів економічної діяльності для автоматизації та обробки даних. На цьому етапі ІКТ функціонували лише як внутрішній інструмент для підвищення ефективності управлінських чи облікових процесів
Становлення	1990-ті рр.	Поява поняття «електронне урядування». У цей період держави-піонери, такі як США, Велика Британія та Сінгапур, починають упроваджувати онлайн-сервіси та платформи для спрощення доступу громадян до державних послуг
Поширення	2000-ні рр.	Прискорене впровадження онлайн-сервісів, електронних форм звернень та інших послуг. Цей період був зосереджений на інформаційній взаємодії органів публічної влади та суспільства з використанням ІКТ
Трансформація впливу	2010-ті рр. та донині	Характеризується переходом від простої інформатизації до глибокої системної трансформації, що охоплює не лише технології, а й організаційні структури та суспільні відносини

Джерело: сформовано авторами за [3].

Термін «електронна демократія» був уведений у США, а трактування його сутності базується на принципах відкритості, прозорості, рівності. Основною суттю електронної демократії є максимальне розширення участі громадян у вирішенні суспільно важливих питань через використання електронних технологій [4]. Електронне урядування та електронний уряд (синонімічно вживаються цифрове урядування та цифровий уряд) – це концепції, які реалізуються в межах теорії е-демократії, принципи якої закладають основу для функціонування органів публічного управління. Наукова та дослідницька спільнота наголошують на важливій різниці між поняттями «е-урядування» (англ. e-governance) та «е-уряд» (англ. e-government). Уважається, що е-уряд є одним з етапів становлення дійсного е-урядування, оскільки електронне урядування – це не лише про систему електронних

сервісів, які надаються державою, а й про розширення форм і сфери впливу громадян на процес прийняття та реалізації управлінських рішень. Е-урядування (e-governance) є ширшим поняттям, яке охоплює як функціонування електронного уряду, так і комунікаційно-інформаційні ініціативи структур громадянського суспільства. Громадянин у системі «e-government» здебільшого є активним споживачем послуг, які пропонує уряд, тоді як з позиції «e-governance» активний громадянин є ініціатором нових ідей та дій [4]. Однак у нормативно-правових документах країн та організацій найчастіше вживається поняття «e-government» у значенні електронного урядування, де урядування розглядається як процес публічного управління в державі, який реалізується трьома гілками влади [5]. Розглянемо поняття е-урядування в документах ОЕСР, ЄС та вітчизняному законодавстві (рис. 1).

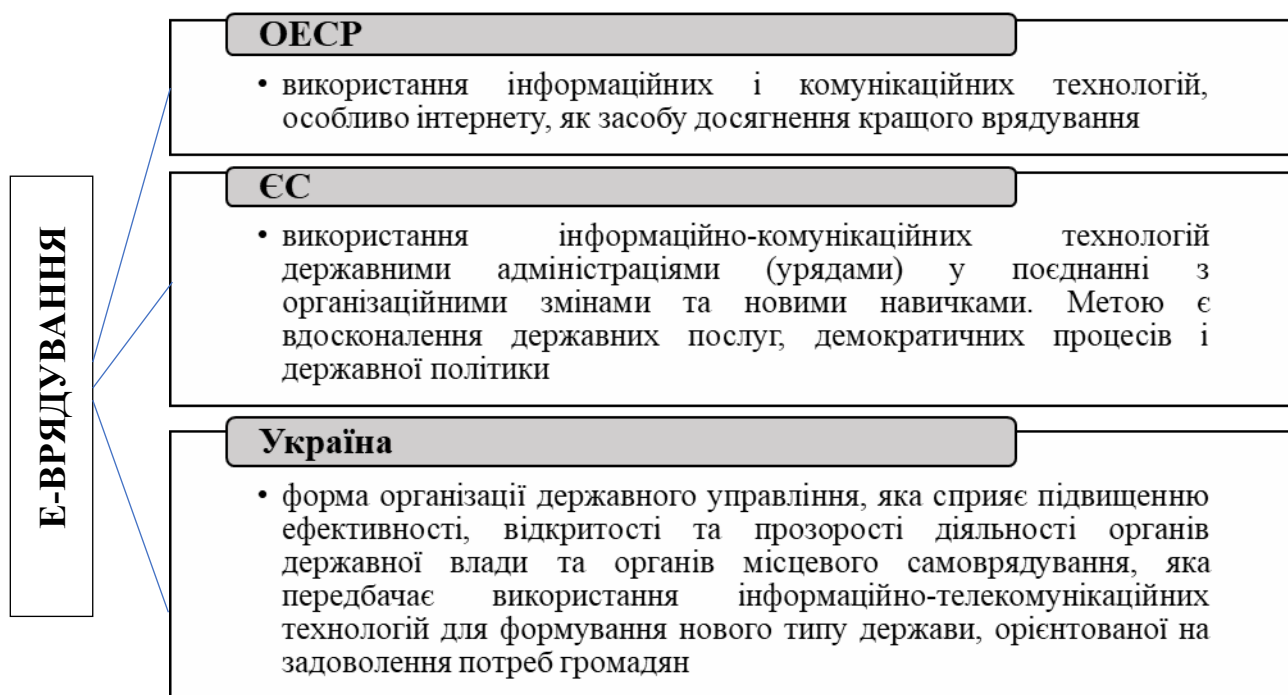

Рис. 1. Визначення сутності поняття «е-урядування» в ОЕСР, ЄС та українському законодавстві

Джерело: сформовано авторами за [6-8].

У центрі всіх трьох визначень основний акцент – використання ІКТ задля покращення якості державного управління. Утім, зауважується, що в Україні е-урядування розглядають як форму організації державного управління для задоволення потреб громадян, тоді як у країнах-членах ОЕСР чи ЄС е-урядування – це спосіб взаємодії органів публічного управління зі споживачами публічних послуг, направлений на максимізацію її якості задля посилення демократичних процесів.

Упровадження електронного уряду здійснюється на базі певних принципів:

- прозорості та підзвітності. Робота держави є публічною, кожен громадянин має право отримати потрібну йому інформацію про роботу державних органів, суспільство здійснює жорсткий контроль за діяльністю

влади, влада регулярно надає громадськості звіти та іншу необхідну інформацію;

- орієнтації на громадян. Громадяни є тими, хто формує владу держави, а не тільки споживачами його послуг, визначає політику та напрям розвитку суспільства;
- зручності та простоти використання. Усі електронні програми мають на меті полегшити громадянам користування системою, збільшивши швидкість обслуговування запитів і скоротивши термін очікування;
- бізнес-трансформації. Усе програмне забезпечення, архітектура та інфраструктура, а також політика електронної держави спрямовані на те, щоб додати державній системі ефективності бізнес-моделі з її перевагами;
- ефективності. Ефективність роботи електронної держави повинна проявлятися в її

здатності швидко та з найменшими витратами обслужити найбільшу кількість громадян, забезпечуючи водночас найвищу якість послуг;

- безпеки. Електронні додатки повинні повністю відповідати загальній архітектурі систем безпеки, ідентифікації електронних платежів, а також загальному дизайну користувацького інтерфейсу системи;
- масштабності рішень. Електронні додатки повинні забезпечувати взаємодію між різними структурами та органами, що складають систему, і повну взаємну сумісність;
- підзвітності. Додатки повинні збільшувати точність даних, можливість архівування їх, а також аудиту трансакцій;
- максимальної готовності до дії. Державні органи повинні виявляти готовність приєднатися до системи й адаптувати відповідно до неї свою роботу. Ураховуючи, що це пов'язано з певними ризиками, ці органи повинні керуватися розумними прикладами та

здоровим глуздом, а також бути впевненими в успіху й корисності проєкту [5].

Інструменти е-урядування запроваджуються поступово в кожній країні, проходячи певні послідовні етапи, які засвідчують зростання їхньої складності та інтеграційної спроможності в систему державного управління. На основі проведених ООН досліджень було сформовано модель зрілості, яка проходить чотири стадії еволюції онлайн-присутності уряду (рис. 2) [9]. Перехід від одного етапу до наступного не відбувається автоматично: кожен вищий рівень зрілості потребує подолання низки бар'єрів, серед яких – недостатня нормативно-правова база, брак суспільної готовності та відповідного запиту, а також інші організаційні й інституційні обмеження. Уважається, що нині Україна перебуває на етапі «трансакційної присутності», однак повний і безперешкодний доступ до всіх державних послуг для всіх категорій громадян поки що не забезпечений.

Рис. 2. Етапи зрілості системи е-урядування

Джерело: сформовано авторами за [9].

У контексті розвитку е-урядування доцільно не лише простежувати його етапи, а й трансформацію взаємин між державою та ключовими акторами, що розглядається в чотирьох базових моделях взаємодії [10]:

- G2C (Government-to-Citizen, «уряд – громадяни»). Найпоширеніша модель електронного урядування, покликана забезпечити вільний доступ громадян до публічної інформації та мінімізувати часові та фінансові витрати на отримання послуг. Прикладами є онлайн-оплата податків,

реєстрація транспортних засобів, отримання довідок;

- G2B (Government-to-Business, «уряд – бізнес»). Орієнтована на обмін послугами та даними між державою і приватним сектором. Охоплює подання податкових декларацій, отримання ліцензій і дозволів, реєстрацію підприємств, участь у тендерах. Її мета – підвищення прозорості та ефективності державного регулювання і стимулювання підприємницької активності;

- G2G (Government-to-Government, «уряд – уряд»). Спрямована на електронну комунікацію та обмін даними між державними установами, відомствами й агентствами. Розвиток цієї моделі забезпечує узгодженість управлінських рішень, усунення дублювання інформації та зростання загальної результативності державного управління;
- G2E (Government-to-Employee, «уряд – державні службовці»). Найменш досліджена модель, що стосується внутрішньої взаємодії державних органів із власним персоналом. Вона передбачає надання електронних сервісів для працівників, зокрема подання заяв на відпустку, перегляд розрахункових відомостей, доступ до навчальних ресурсів і платформ внутрішнього обміну знаннями.

Аналізуючи особливості зазначених моделей, слід підкреслити, що **G2C** є пріоритетною у використанні, оскільки вона користується найбільшим попитом у громадян і забезпечує безпосередній контакт держави з населенням. Водночас **G2G** і **G2E** залишаються менш дослідженими та складнішими для впровадження, оскільки потребують внутрішньої реструктуризації державних установ і оптимізації внутрішніх процесів. Через це деякі країни мають добре розвинені онлайн-послуги для громадян, тоді як їхні внутрішні урядові системи залишаються недостатньо інтегрованими, фрагментованими.

Досягнення ефективного інтегрованого уряду неможливе без створення надійної та функціональної міжвідомчої взаємодії, водночас модель **G2C** залишається найпріоритетнішою, оскільки саме вона є найбільш помітною та відчутною для населення.

Моделі G2G та G2E досліджені слабше, а впровадження їх є більш складним, оскільки потребує внутрішньої реструктуризації державних установ. Через це деякі країни можуть мати добре розвинені онлайн-сервіси для громадян, тоді як їхні внутрішні державні системи залишаються фрагментованими. Досягнення повноцінного інтегрованого уряду неможливе без створення надійної та ефективної міжвідомчої взаємодії.

Упровадження е-урядування відбувається за допомогою багатьох інструментів – технологій та систем, що дають державним органам змогу автоматизувати процеси, надавати послуги онлайн і покращувати комунікацію з громадянами, бізнесом та іншими органами влади за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. До ключових інструментів е-урядування належать: портали державних послуг, що надають онлайн-доступ до послуг (подання заяв, реєстрація бізнесу, сплата податків); системи електронного документообігу, які дають змогу створювати, передавати та зберігати документи в електронній формі; електронний підпис для ідентифікації особи та юридично значущого підписання документів; системи електронного голосування для проведення виборів і референдумів онлайн; відкриті дані для аналізу та створення сервісів; електронні консультації та петиції для участі громадян у формуванні політики; а також електронні

закупівлі для прозорого проведення тендерів і зменшення корупції.

Указані інструменти виконують різні функції – від збору та обробки даних до надання громадянам і бізнесу доступу до державних послуг, забезпечення прозорості управлінських процесів, оптимізації внутрішньої роботи державних установ і сприяння активній участі населення у формуванні політики та прийнятті рішень.

У травні 2023 р. було схвалено та розпочато впровадження Єдиної геоінформаційної системи (ГІС) для моніторингу та оцінювання розвитку регіонів і територіальних громад. Паралельно створюється платформа «Цифрова екосистема для підзвітності управління відбудовою» (DREAM), призначена для забезпечення прозорості всіх етапів реалізації проєктів відновлення.

Важливе значення для регіонального менеджменту має інструмент «регіональні платформи відкритих даних», функціонал якого охоплює публікацію статистики, бюджетів і показників розвитку регіону, реєстрів для аналітики, розвитку бізнесу та підвищення прозорості влади. Регіональні органи влади нині активно використовують інформаційні системи у вигляді дашбордів. Вони містять актуальну інформацію і є потужними інструментами для проведення моніторингу, аналізу та прийняття рішень на регіональному рівні, а завдяки інтерактивним можливостям є зручним у використанні засобом комунікації. Нині цей інструмент використовується для здійснення моніторингу реалізації державної програми «Відновлення», проведення обліку постраждалих і тих, хто потребує компенсації за пошкоджене або знищене житло, аналізу соціально-економічного розвитку територіальних громад та їхніх інвестиційних спроможностей, ефективності виконання цільових програм тощо.

На рівні територіальних громад поширеними в Україні інструментами е-урядування слід визнати: міські портали, які надають інформацію щодо послуг ЖКГ, оплати комунальних послуг, запису в садки / школи, реєстрацію місцевого бізнесу; системи електронного документообігу в органах місцевого самоврядування, що прискорюють внутрішні процедури та обмін даними з державними структурами; платформи місцевих електронних петицій і голосувань, які забезпечують участь громадян у прийнятті рішень щодо бюджету участі та просування міських ініціатив; локальні системи відкритих даних, які містять інформацію про місцевий бюджет, програми розвитку, плани ремонту інфраструктури та ін.

Залучення інструментів е-урядування на всіх ієрархічних рівнях влади сприятиме як розбудові демократичного суспільства в Україні шляхом підвищення прозорості та підзвітності державних інститутів, так і пришвидшенню процесів повоєнного відбудови, збереженню ресурсного потенціалу територій тощо.

Висновки. Розвиток електронного урядування у світі демонструє тенденцію до поступової цифрової трансформації публічних послуг, підвищення прозорості державного управління та активного

залучення громадян до процесів прийняття рішень через електронні платформи, портали послуг, системи відкритих даних та інтерактивні дашборди.

Упровадження в Україні інструментів е-урядування сприяє модернізації державного управління та покращенню якості надання послуг і водночас є невід'ємною частиною процесу європейської інтеграції країни та приведення системи державного й регіонального управління у відповідність до практик Європейського Союзу. Україна розвиває власну систему е-урядування, сприяючи демократизації процесів управління на регіональному та місцевому рівнях. Однак для досягнення повноцінного інтегрованого уряду країні необхідно продовжувати розвиток міжвідомчих платформ, удосконалювати внутрішні процеси G2G та G2E, а також забезпечувати більш широкий доступ населення до електронних сервісів, що сприятиме формуванню прозорого, сучасного та резилієнтного державного управління.

Список використаних джерел

1. Country data. *UN E-Government Knowledge base*: Website. 2024. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center>
2. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. № 1351-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>
3. Карпенко О. В., Денисюк Ж. З., Наместнік В. В. та ін. *Цифрове врядування*: монографія / ред. О. В. Карпенко. Київ: Ідея Принт, 2020. 336 с.
4. Жекало Г. І., Заяць М. Я., Вакун О. В. Сутність та зміст електронного урядування: концептуальний вимір. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.8.52>
5. Погребняк І. Є. Електронний уряд (e-government) і електронне урядування (e-governance): поняття та принципи функціонування. *Право та інновації*. 2014. № 3. С. 26-35.
6. *The e-Government Imperative*. Paris: OECD Publishing, 2003. 199 с. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264101197-en>
7. EGovernment. *EUR-Lex*: Website. 2005. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/egovernment.html#KEYTERMS>
8. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>
9. Web Measure. *UN E-Government Knowledge base*: Website. 2024. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index/Online-Service>

References

1. Country data (2024). *UN E-Government Knowledge base*: Website. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/Data-Center>
2. Pro skhvalennya Stratehiyi tsyfrovoho rozvytku innovatsiynoyi diyal'nosti Ukrainy na period do 2030 roku ta zatverdzhennya operatsiynoho planu zakhodiv z yiyi realizatsiyi u 2025-2027 rokakh [On approval of the Strategy for the Digital Development of Innovative Activity of Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025-2027] (2024). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2024, Dec 31, 1351-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Karpenko, O. V. (Ed.), Denysyuk, Zh. Z., & Namestnik, V. V., et al. (2020). *Tsyfrove vryaduvannya [Digital governance]*. Kyiv: Idea Print. [in Ukrainian].
4. Zhekalo, H. I., Zayats, M. Ya., & Vakun, O. V. (2020). *Sutnist' ta zmist elektronnoho uryaduvannya: kontseptual'nyy vymir* [Essence and content of e-government: a conceptual dimension]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.8.52> [in Ukrainian].
5. Pohrebnyak, I. Ye. (2014). *Elektronnyy uryad (e-government) i elektronne uryaduvannya (e-governance): ponyattya ta pryntsypy funktsionuvannya* [Electronic government (e-government) and e-governance (e-governance): concept and principles of operation]. *Pravo ta innovatsiy – Law and Innovations*, 3, 26-35. [in Ukrainian].
6. *The e-Government Imperative* (2003). Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264101197-en>
7. EGovernment (2005). *EUR-Lex*: Website. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/egovernment.html#KEYTERMS>
8. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku elektronnoho uryaduvannya v Ukraini [On the approval of the Concept for the Development of Electronic Governance in Ukraine] (2017). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2017, Sep 20, 649-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Web Measure (2024). *UN E-Government Knowledge base*: Website. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index/Online-Service>

Стаття підготовлена в межах виконання НДР «Комплексне наукове дослідження модернізації інноваційної екосистеми розвитку регіонів та громад» (державний реєстраційний номер НДР 0125U003490).

Надійшло 18.09.2025 р.